

Bij mijn lekenpreek, vandaag, *krijg* ik hulp van Joan Roell, hij is mijn side kick. Hij laat mijn preek niet onbesproken, hij levert namens u, commentaar en plaatst kritische kanttekeningen. Joska Matze is de dochter van Jerry Matze, zij las zojuist de gekozen Bijbeltekst voor en vertelt straks over de collecte. Loes de Wit zingt; zij was mijn - en is nog steeds de kabinetsmedewerker van de burgemeester - en bovenal coördineert zij de klachtbehandeling. Ik *kreeg* hulp van onze Corrie, die mij altijd zeer van dienst is, als ik meen iets te moeten vertellen. Waar ik het over wilde hebben in m'n preek wist ik snel, direct zelfs. Maar hoe vertelt de preker zijn verhaal. In onze zonnige tuin van de afgelopen week, ik heb ik er maar eens een momentje over nagedacht.

Als kind, beste gelovigen, lieve dames en heren, neem je de opvattingen en het gedrag van mensen in je directe omgeving makkelijk over: het gezin, de buurt, de school. De waarden, de opvattingen en het gedrag, worden die van jou. Je verinnerlijkt als het ware het gedrag van andere mensen; je neemt het van ze over en vindt dat gedrag normaal. Kom je in een andere omgeving, een andere cultuur, dan ga je dát gedrag overnemen, je past je aan. Het wordt ook van je verwacht. Je persoonlijkheid groeit met je mee in je leven, en dus ook in dat van mij.

Mijn vader was kleermaker, een prima kerel. Hij moest bikkelen om een huishouden met vijf kinderen op de been te houden. Een wakkere man, die wist wat er omging in de wereld. Toen ik op mijn vijftiende mijn eerste verkering kreeg, vond hij het prima. Hij legde me wel uit, dat harmonie een ingewikkeld spel is. Niet alleen iets met hormonen- waar ik op de eerste plaats mee van doen meende te hebben – maar ook met opvoeding, belangstelling en familie. Het heeft een verkering 4 of 5 geduurd voor ik het allemaal doorhad. Het gaat blijkbaar niet alleen over willen ('Ja, ik wil'), maar meer over kunnen. Ben je in staat lief en leed te delen en met zowel het één als het ander blij te zijn. Voor de eerste keer hoorde ik: leer elkaar dus kennen, want pas dan kun je en wil je wat voor elkaar betekenen. Mijn moeder (ze leeft nog, 96 jaar) is een rustige vrouw. Stabiel, rots

in de branding. De draai om m'n oren kreeg ik van m'n pa, ma had dat niet nodig. Zij stelde de grenzen: tot hier en niet verder.

Als katholiek opgroeien in het gereformeerde Kampen, waar mijn wieg heeft gestaan, is bijzonder, ondergedompeld in de gereformeerde wereld om je heen. De katholieke kerk was in Kampen de grootste kerkgemeenschap. Dat kwam, omdat in mijn jonge jaren in de gereformeerde kerk een explosie aan afsplitsingen plaatsvond, vanwege de theologische opvattingen van Klaas Schilder, hoogleraar aan de Theologische Hogeschool Kampen. Als gevolg hiervan heeft Kampen nog steeds vele tientallen kerkgenootschappen. Staande op een tegel op de brug over de stadsgracht kun je, als je een keer ronddraait, zeven kerkgebouwen van formaat zien.....omdat je de Bijbel ook anders kunt uitleggen.

Na mijn studietijd krijg ik een baan bij een ingenieursbureau. Het bureau is duizend man sterk, flink dus. De laatste jaren dat ik er werk ben ik verantwoordelijk voor de marketing van het bureau in midden Nederland. Wat me opvalt – en later als ik aan de andere kant van de tafel zit ook beleef – is, dat de relatie van de klant met het bureau vrijwel altijd een 1-op-1 relatie is. De klant wil een aanspreekpunt die hem bevalt, waar hij vertrouwen in heeft. Wie verder van het bureau aan het project rekt, tekent, of wat verzint; het zal de klant een zorg zijn. Die ene meneer of mevrouw die het project draait, die moet deugen. Daar ontstaat een 1 op 1 vertrouwensband, die jaren zal voortduren.

Ik word wethouder in Kampen, burgemeester in het Brabantse Ossendrecht en verhuis vervolgens naar Limburg. Mijn volgende plekje is het industriële Born, vijf dorpen, honderden hectaren industrie (heel veel automotive, onder andere NedCar) grote industriële havens met multimodaal vervoer. Katholiek. Ieder dorp een pastoor. In één van de dorpen, Grevenbicht staat een pittoresk hervormd kerkje en is Joan Roëll dominee. Onze eerste kennismaking verliep als volgt. De kerk loopt vol, Joan Roëll klimt op de kansel en zegt: “Kom we gaan naar buiten, volg mij”. Iedereen de

jas weer aan, sjaal om, pet op. Grevenbicht ligt klem aan de Maas, aan de overkant is België. Het pontje vaart een paar keer heen en weer tot alle kerkgangers over zijn. Joan Roëll gaat op een bult zand staan, legt uit, dat wat gaat komen, een hagenpreek wordt genoemd. Hij gaat aan de slag. Ik kijk stom verbaast, de andere kerkgangers lijken deze kerkgang normaal te vinden. Na afloop, terug in het dorp, is er koffie bij de kerk. In de jaren erna, maken we nog van alles-en-nog-wat mee met deze dominee. Hij bouwt met de koster van de Katholieke kerk een grote tent op de markt om de jeugd binnen te halen. In het kader van zinloos geweld bokst hij, in de kerk in een boksring, met Arnold Vanderlijde. Ik zie hem in vele tientalen rollenspellen.

Joan Roëll *maakt van het geschreven woord een daad*. Hij neemt je mee, hij laat je beleven wat geschreven staat, toont voorbeeld gedrag. Het maakt overdracht / het je eigen maken van het woord, makkelijker, aangenaam zelfs. Je wil er zelfs aan mee gaan doen. En dat mocht. Een debat, in de kerk, over het leven met elkaar in het Zuid-Limburgse-land, tussen dominee en burgemeester. Maar dan op z'n Joan Roëll's: de rollen omgedraaid, dat voorkomt dat ieder z'n bekende verhaaltje afdraait. Ik laat u een fragment zien waar de gespreksleider probeert een gesprek over de omgang met hang jongeren op gang te brengen.

(filmpje, dominee Guus en burgemeester Joan 8.00-11.05, daarna weer projectie 1)

Een paar jaar later, in Wijk bij Duurstede, zwengelt Hans Marchal, toen nog raadslid, de waarden en normen discussie aan. De raad loopt niet over van enthousiasme, de wethouder heeft er al helemaal geen trek in, maar Guus vindt het een uitdaging. Onder leiding van toen dominee Klaas Ijkema, buigen enkele geestelijke leiders zich over het onderwerp. Ze komen met een inspirerend advies dat, zeer opmerkelijk, lijnrecht tegenover de resultaten van dezelfde discussie in heel wat andere gemeenten staat. In Gouda heeft men bijvoorbeeld, als gevolg van overleg van samenleving en raad, gekozen voor de tien geboden van Gouda. Top/down; u zult! U zult

wat u stukmaakt zelf betalen; geen geweld gebruiken, het afval zelf opruimen. Van die dingen.

Klaas Ijkema laat de verandering van binnenuit komen, hij legt niet op, maar meldt: “Zorgt ervoor, alleraardigst gemeentebestuur, dat mensen elkaar ontmoeten, leren kennen, dan willen mensen wat voor elkaar betekenen. Zorg voor ontmoeting dus”. Mij sprak het idee zeer aan en *voegde de daad bij het woord*. Ik bezocht buurtbewoners met de bijhorende hangjongeren en bracht hun leefwerelden ietwat bij elkaar. Een beetje maar. Er was ook niet veel nodig om begrip voor elkaar te krijgen en onnodige irritaties weg te nemen. Het was een zo andere aanpak dan op andere plekken (denk aan de stadsmariniers van Almere), dat de Raad voor Maatschappelijk Onderzoek er een speciaal jaarbericht over schreef.

Vorige week promoveerde een psychologe op een onderzoek, waaruit bleek, dat pesten op school vermindert als de leerkracht de kinderen, die elkaar niet aardig vinden, dichter bij elkaar zet. Elkaar leren kennen verbroedert blijkbaar.

Bij ons afscheid in Wijk krijg ik van alles en nog wat, en ben blij met alle lieve woorden en dank betuigingen. Één cadeau baart me zorgen. Het is een Bijbel die vergezelt gaat van een bos gele potloden. Ik krijg ze van de heer Jerry Matze, oud directeur van de school met de Bijbel in Langbroek. Of ik zo vriendelijke zou willen zijn om de Bijbel te lezen en datgene wat ik met de heer Matze zou willen bespreken, geel te markeren. Na een jaar, rond de jaarwisseling, krijg ik een vriendelijke prentbriefkaart met de goede wensen voor het nieuwe jaar en de vraag of ik al gelezen heb in de Bijbel. Ook de kaart verontrust me. Ik reageer met een welgemeende nieuwsjaargroet, en laat de tijd het probleem oplossen. Ik meld u dit, om aan te geven dat ik bij tijd en wijle een labbekak ben, iets wat ik u straks ook ga verwijten (het labbekakken wel te verstaan). Er verstrijkt weer een jaar. Nadat onze Corrie dit voorjaar de heer Matze in Langbroek sprak en vertelde dat ik nog niets gelezen had, maar dat ik op dat moment wel thuis was én er volgens haar ook nog koffie was, meldde hij zich direct aansluitend bij mij.

Bij het serveren van de koffie waarschuwde ik Jerry Matze; “mij krijgt u niet op het rechte Christelijke pad”. Vervolgens hoor ik veel en geef evenveel terug, een puik gesprek, absoluut. Wat bij mij blijft hangen is zijn boodschap: “er zijn geen toeschouwers in het leven, alles wat je doet of laat, laat sporen na en vormt je innerlijk”. Verinnerlijking van je eigen gedrag realiseer ik me. Dus niet alleen het gedrag van omgeving, zoals tijdens je opvoeding, maar ook dat wat je *zelf doet of nalaat - met of zonder reden - vormt je persoon*. Terwijl ik het opschrijf, voor deze lekenpreek, bedenk ik dat ik het er nog maar eens met Jerry Matze over moet hebben. Zonder nadenken pak ik een van z'n gele potloden, markeer de tekst, bel voor een afspraak en ben direct welkom. Kijk dat vind ik nou guitig, ga ik toch aan de gang met die gekke gele potloden.

Hoe werkt dit in ons dagelijkse leven: ben ik toeschouwer of ben ik betrokkene. Op het werk bijvoorbeeld. Een collega komt een toezegging aan een ander/een klant niet na. Zijn of haar probleem? Een mailtje van mij met een herinnering over de toezegging aan zijn adres, en daarna moet hij het zelf maar weten? Zeg maar eigenschuld? Of voel ik me betrokken bij ons werk? Zal ik naar de collega toegaan, aanmoedigen, een handje helpen. Want de klant / de inwoner komt letterlijk en figuurlijk altijd van rechts, heeft altijd voorrang. Een nog meer belangrijke reden is, dat ik me betrokken wil voelen bij het bedrijf, waar ik werk of de winkel waar ik sta of de werkplaats waar ik bikkel. Het maakt niet uit waar: ik *ben het bedrijf, en dat laat ik zien ook*.

Een ander voorbeeld. Mijn dossier is veiligheid, in het kader van het Nationaal Plan Kernongevallenbestrijding mocht ik voorzitter zijn van de beleidsgroep die een rampbestrijdingsplan schreef voor de Belgische kerncentrales in Doel. Een reeks van jaren, tot het eind van mijn werk in Wijk, was ik voorzitter van de Nationale Raad Kennisborging Fysieke Veiligheid. Tot kort geleden was ik voorzitter Nederlands Veiligheids Instituut. Ik stop, u begrijpt, veiligheid is mijn passie.

Maar veel en veel meer dan die stevige dossiers – dat punt wil ik maken – maak ik me druk en zorgen over de veiligheid in ons stadje en de dorpen. Waarom? Omdat wij inwoners van onze mooie gemeente *producent van veiligheid zouden moeten zijn, maar tot consument zijn geworden*. Veiligheid in de openbare ruimte – straat, plein, stoep, speelplek – is iets voor anderen, de politie of zo. Dat geldt voor mij, en jawel, helaas ook voor u. We zijn er te labbekakkerig voor. Zonder uitzondering rijden we te hard in onze eigen straat, de straat waar we wonen en onze kinderen en de kinderen van de burens, spelen. Maar nog erger, we maken het gebied dat voor de voetganger bij uitstek veilig zou moeten zijn, onveilig. Een winkelier in de binnenstad zet een reclame object op een aanhangwagen dwars over een stoep, anderen parkeren er hun auto. De gehandicapte, de moeder met wandelwagen, Jan-en-alleman, de stoep af en de straat op. Waar ga ik, de te hard rijdende man met passie voor veiligheid, nu eigenlijk voor ?

Toch kan ik er nog mee leven, dat een medewerker – waar dan ook – zelf niet ervaart, dat hij of zij iets vergeet of zelfs dat'ie er even geen zin in heeft. Of dat een ondernemer reclame voor zijn bedrijf belangrijker vindt dan veiligheid op de stoep, waar een ander zijn auto toch al geparkeerd heeft. Echt waar ! Wat me bezighoudt is dat ik dat nog laat gebeuren ook. En met ik, bedoel ik eigenlijk, wij. Niet alleen het gedrag van de betrokkene telt maar ook dat van de toeschouwer.

De toeschouwer die zich bewust is van de consequenties van het handelen. Is die collega op ons werk dan anoniem, ken ik hem niet, wil ik daardoor niets voor hem of haar betekenen? Is het bedrijf waar ik werk, de plek waar ik m'n brood verdien of gá ik voor het bedrijf, is het mijn bedrijf, is het mijn passie? Ben ik in de straat waar ik rijd, niet slechts te gast, samen met al die anderen. Is datgene, dat we ons eigen gemaakt hebben, verinnerlijkt, zo aan verandering onderhevig, dat we ons neerleggen bij het gemak van de waan van de dag ? Acteer ik pas als het moet en er stevige regels worden opgesteld: een ambtseed, de tien geboden van Wijk? Wat heb ik nou eigenlijk

verinnerlijkt, welk gedrag vertoon ik. *Wat laat ik zien en geef ik door? Waar ga ik eigenlijk voor ?*

De storm op het meer van Galilea is de basis voor mijn lekenpreek. De Bijbeltekst wordt vooral uitgelegd als leermoment voor de discipelen: geloof in Jezus, heb vertrouwen in hem. De klemtoon ligt op het wonder waarin het bewijs daartoe geleverd wordt. Zo hebben alle bekende schilders de Bijbeltekst afgebeeld: Jezus op de boeg, net voor Hij de storm tot kalmte dwingt.

Toch leg ik de klemtoon op het eerste deel van de tekst; Jezus gaat slapen. Ik mag de tekst ook anders uitleggen, want ik kom uit Kampen. En, zoals u weet, hebben ze daar een soort hobby in het anders uitleggen van Bijbel teksten.

Eén schilder, Eugène Delacroix, schilderde wat mij in de tekst treft.

Jezus vaart met z'n metgezellen over het meer van Galilea. Het meer is welleswaar veel kleiner dan ons IJsselmeer, maar met slecht weer kan het er net zo spoken. Jezus is druk geweest die dag, de hele dag met z'n discipelen op pad. Moe van al het lopen, wonderen verrichten, vertellen, hij is bekaf. Hij mag dan wel de zoon van God zijn, maar hij is wel als mens op aarde. Ze willen rusten aan de overkant van het meer, daar is het wat stiller. Jezus kan de mannen op het water vertrouwen, sommige zijn vakbekwame vissers. Hij gaat vast een dutje doen, de mannen hebben hem niet nodig. Dan gaat het waaien, stormen en terwijl Jezus ligt te pitten in het gangboord knapt een verstaging, de mast kraakt. 'Strijk het grootzeil', hoort hij

roepen, maar de gaffel zit vast achter een lijn en wil niet naar beneden. Het roer piept en kraakt, is bijna niet meer te houden. Jezus hoort het aan en denkt “dat redden de mannen wel zonder mij” en draait zich nog eens om. Hij had zijn leerlingen leren kennen en wist dat hij op ze kon rekenen. Ze verstaan hun vak, kan op ze bouwen.

Hoe laat je dat nou zien. Hoe laat je nou zien, dat je anderen ten volle vertrouwt. Door wakker te blijven en op te letten of ze de koers goed uitzetten, de zeilen op tijd reven? Nee, Jezus kiest ervoor te gaan slapen: gaan jullie je gang, ik ben er voor jullie, jullie zijn er voor mij, welterusten. Ik leg mijn welzijn in jullie handen. *De daad werd bij het woord gevoegd* en Jezus liet door zijn gedrag zien waar hij voor ging.

Mij maakt het niet uit op welke manier iemand, door gedrag laat zien, wat van binnen gevoeld wordt, verinnerlijkt is. Een vaderlijke hand op de schouder, óf op een bult zand in België gaan staan, óf ergens eens heel anders naar kijken en een onconventioneel advies durven geven óf een goed gesprek aangaan onderstreept met bos gele potloden. Als je het maar laat zien.

Het helpt je zelf om je eigen unieke positie te markeren en het helpt een ander, om óók een begaanbare weg te vinden.